

การวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของหน่วยขยายนามภาษาจีนโบราณ

论古汉语定语的结构类型

The classify of ancient Chinese attributive structure Analysis

刘雅贤¹

บทคัดย่อ ตัวอักษรบนกระดองเต่าในยุคสมัยราชวงศ์อินซาง หน่วยขยายนามในภาษาจีนส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว มีเป็นวลีสำน้อยมาก สมัยราชวงศ์โจว ฉินจนถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันตกและฮั่นตะวันออก หน่วยขยายนามได้มีการพัฒนาเป็นอย่างมาก นอกจากคำนาม คำคุณศัพท์ คำบอกจำนวน ลักษณะนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ และวลีสามารถใช้เป็นหน่วยขยายนามได้แล้ว ก็ยังมีหน่วยขยายนามซับซ้อนและหน่วยขยายนามในรูปแบบประโยคหรือวลีต่างๆก็ยังสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำนามได้ บทความนี้มุ่งศึกษาลักษณะพิเศษของหน่วยขยายนามสมัยโบราณ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ คือ หน่วยขยายนามทั่วไป (หน่วยขยายคำนาม+คำหลัก) หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง (คำหลัก+หน่วยขยายนาม) การละเว้นคำหลัก และการละเว้นหน่วยขยายนาม ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากรวณกรรมจีนโบราณ ผลจากการวิจัยพบว่ารูปแบบโครงสร้างหน่วยขยายนามในภาษาจีนมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลาย ทำให้ภาษาสามารถสื่อความหมายได้อย่างราบรื่นคล่องจองกัน และมีรูปแบบประโยคหลากหลาย แต่ก็ยังคงรักษาสภาพของความสัมพันธ์ของความหมายเชิงลึกในประโยคไว้ได้เหมือนเดิม

คำสำคัญ ภาษาจีนโบราณ โครงสร้างหน่วยขยายนาม คำช่วย

¹ พวงผกา สิทธิจันทร์ นักศึกษาปริญญาเอก สาขานิติศาสตร์จีน มหาวิทยาลัยหนานจิง สาธารณรัฐประชาชนจีนและอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

刘雅贤，南京大学汉语言文学专业博士生，及泰国南方大学人文及社会学院东方语言系中文专业教师。

Puangpaka Sitthichan, Ph.D. candidate (Chinese Philology) of Nanjing University, P.R. China, and Lecturer, Chinese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social sciences, Thaksin University, Thailand

摘要：殷商甲骨文时代，汉语中的定语多为单音节词，词组并不多。周秦至两汉时期，汉语定语有了很大的发展。名词、形容词、数量词、动词、副词、词组都能充当定语外，还有多定语和各种词组或句子形式的复杂定语也能充当定语。本文从古代定语语法特点分析，把定语类型分为一般定语（定语+中心词）、定语后置（中心词+定语）、中心词的省略及定语的省略四个方面，研究对象用于古代文学作品。通过研究发现汉语变化多端的定语结构形式，在保持语句深层语义关系不变的情况下，使得语言表达顺利流畅，文句的风格色彩丰富。

关键词：古代汉语；定语结构；助词

Abstract: In the Shang Dynasty Oracle era, the words in the Chinese attributive were mostly single-syllable words, without too many phrases. From Zhou Qin to the Han Dynasty, Chinese attribute had been developed greatly. Not only nouns, adjectives, quantifiers, verbs, adverbs and phrases but also multiple attribute, various phrases and complex attribute in sentence forms can act as attributive. From the ancient attributive syntax characteristics analysis, this paper divides the attributive type into four aspects: general attributive (attributive + center), rear attributive (attributive +center), the center word omission and attributive omitted. The study object is the ancient literature works. The study finds that the variable Chinese attributive structures, under the condition of invariable in keeping the statements in the deep semantic relations, make the language expression smooth and the language style colorful.

Keywords: ancient Chinese; Attributive structure; partical

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พฤษภาคม 2556

一、古汉语定语的定位

定语用于句子里修饰、限制名词的词和词组，以被修饰、限制的名词称谓定语。以被定语修饰称谓中心词。定语和中心语就组成偏正词组。在偏正词组里的，定语是偏，中心词是正。（马忠 1983:142）定语的主要作用是对名词性中心语进行限制、描述或类别区分。何乐士先生也认为定语是指名词或名词性短语的修饰成分，由于被修饰的中心语是名词或名词性短语，因而定语加中心语构成的偏正短语仍然是名词性的。定中名词性短语具有与名词同样的功能，可以在句子中充当主语或宾语，也可作名词谓语。（何乐士 2010:139）

二、定语语法特点

根据古代汉语特点可以分为 4 种类型，例如：

2.1、定语的一般情况，组构“定语+中心词”的形式

古代汉语中的定语与现代汉语一样，定语往往置于中心词之前。定语用来表示事物的所属、内容、品行、时地、数量或性状等，一般是修饰或者限制名或名词性词组的句子成分。在殷商汉语中，定语与中心词之间没有结构助词，到了西周时代，结构助词才开始出现。在多数情况下，会出现定语与中心语之间的助词 如：之、厥、其、斯都用来表示领属的定语之后，但“之”的结构助词用法较为充分的发展，它能表示处所、属性和指定的定语之后，其次“斯”可用在表示数量的定语之后。其他结构助词无此用法（张玉金 2010:238-239）；“所”的结构助词，能做定语来修饰名词，而被它修

饰的这个名词总是“所”字的动词所及的对象。如：“所做的事（做过的那些事）”，指代“做”所及的对象，似乎与“事”重复了，成为复指称代，使得语义表达更明确；“者”的结构助词，能做修饰性的定语，不能用领属性的定语，一般用于定语之后面。（高小方 2009:156-159）例如：

1. 三人行必有（我）师焉。（《论语·述而》）—— 三个人在一起走路，其中必定有我的老师。

2. 卒定（变法）之令。（《史记·商君列传》）—— 终于制订了变法令。

3. （吾）乡邻之曰蹙。（柳宗元《捕蛇者说》）—— 我的乡邻的生活一天天地窘迫。

4. （藐藐）孤女，曷依曷恃？（陶渊明《祭程氏妹文》）弱小孤单的女孩子，依靠谁？仰仗谁？

5. （千里）之行始于足下。（《老子·六十四章》）—— 千里的行程从脚下开始。

6. 是故不贤而为（贤者）师，不智而为（智者）正。（《韩非子·主道》）—— 因此（君子）不贤也可作贤能人的老师，不智也可作智能人的准则。（正：“准则”）

7. 噫！微（斯）人，我谁与归？（范仲淹《岳阳楼记》）—— 唉！如果没有这种人，我同谁一道呢？

8. 乃求千（斯）仓，乃求万（斯）箱。”（《诗经·小雅·甫田》）—— 要准备千千谷仓，要准备万万车厢。

9. 日康娛而自忘兮，（厥）首用夫顛隕。（《楚辞·离骚》）—— 天
天寻欢作乐而自忘其身，他的脑袋因此落地。

10. 则（秦）之所大欲，（诸侯）之所大患，固不在战矣。（苏洵《六国
论》）那么，秦国的最大欲望，诸侯的最大祸患，本来就不在战争了。

例 1 中的“我”作“老师”的定语。他们之间是限制性领属关系。
例 2 同理。例 3 中的“乡邻”限制名词性词组“吾”的。例 4 中的“藐藐”
是修饰名词“孤女”的。例 5 中的“千里”作“行”的定语，这是数量修饰
中心词。例 6 中的前句“贤者”是修饰名词“师”的。后句“智者”是修饰
名词“正”。例 7 中的“斯”是修饰名词“人”的。例 8 中的“斯”充当表
示数量的定语之后。例 9 中的句“厥”充当中心语“首”的定词。例 10 前
句中“秦”作“大欲望”的定语，由“所”充当定语助词。后句同理。

2.2 定语后置

现代汉语中，定语位置在中心词的前面，但在古汉语中，为了突出和强
调定语，有时把定语移到中心词后面。马建忠《马氏文通》把后置的定语称
为加语的一种。例如《史记 刺客列传》：“请益其车骑壮士可为足下铺翼
者。”——马氏认为“可为足下铺翼者”位于名词“壮士”之后，表明壮士
是怎样的，就是加语。马氏的说解是“加语者，前有名，代诸字；后续他语
以表名，代之为何若也，义若静字者然。”（转引自：许威汉 2002:71）胡
立文对于定语后置指出定语是用以修饰或限制中心语的，一般放在中心语前
边，但文言里有些定语，即修饰性的限制定语或数量性定语，可以放在中心
语后边。定语后置是文言特殊句法现象之一。（胡立文 1986: 71）例如：

2.2.1 在移后的定语末尾加上“者”字，组成“中心词+定语+者”的
格式。

杨伯峻先生指出为了文言简洁流畅，有较长的形容语，把它放在中心词前面不习惯。如果有较长的形容语赞成组成“者”字来联络，就可以断定这个结构是定语后置似的。（杨伯峻 1983：84）例如：

11. 村中少年（好事）者。（《聊斋志异·促织》）——村中有个喜欢多事的年青人。

12. 时大风雪，旌旗裂，人马（冻死）者相望。（司马光《李愬雪夜入蔡州》）——当时正刮大风下大雪，旗帜都被冻裂了，被冻死的人马到处可见。

13. 军马（死）者十余万匹。（《汉书·食货志》）——死了的军马有十多万匹。

14. 中庶子（喜方）者。（《史记·扁鹊仓公列传》）——爱好方药的中庶子。

15. 伦小渠（披山通道）者，不可胜言。（《史记·河渠书》）——其他开山通路的小水渠，多得说不完。

在这些句子中，“者：是定语后置的标志，定语有三种：形容词，如“好事”；动词，如“冻、死”；偏正短语，动宾短语，如“喜方、披山通道”。

2.2.2 在中心词后头加“之”字，为了进一步强调定语，组成“中心词+之+定语”的格式。例如：

16. 带长剑之（陆离）兮，冠切云之（崔巍）。（屈原《涉江》）——佩着光闪闪的长剑啊，带着高高的切云冠。

17. 桃之（夭夭），灼灼其华。（《诗经·周南·桃夭》）——茂盛的桃树，鲜花红艳艳的。

18. 仰观宇宙之（大），俯察品类之（盛）。（王羲之《兰亭集序》）—— 抬头看辽阔的宇宙，俯头看繁盛的万物种类。

19. 其右之（突怒偃蹇，负土而出，争为奇状者），殆不可数。（柳宗元《钴鉞潭西小丘记》）—— 那些性状高耸，显得很傲慢的样子，带着泥土地下冒出来，争相表现出奇性状状的石头，几乎没办法数清。

以上句子中，把“之”放在定语前面，使得大多形容词，如“陆离、崔巍、夭夭、大、盛、突怒偃蹇、负土而出、争为奇状者”更突出强调了。

2.2.3 定语和中心词之间加“而”，组成“中心词+而+定语+者”的格式。“而”是文言最灵活的一个连词，用来表示偏正、并列、补充等。在定语后置中，把它放在中心词后面，和定语之间加“而”，为了突出和强调定语。例如：

20. 有一言而（可以终身行）之者呼？（《论语·卫灵公》—— 有终身可以实行的一句话吗？

21. 缙绅而（能不易其志）者，四海之大，有几人？（《五人墓碑记》）—— 能够不改变自己志向的官员，普天之下，有几个人呢？

22. 此四者，天下之穷民而（无告）者。（《孟子·梁惠王下》）—— 这四种人（鰥、寡、孤、独），是社会上无依无靠的穷苦人。

23. 孔子过泰山侧，有妇人（哭于墓者而哀）。（《礼记·檀弓下》）—— 孔子路过泰山边，有个在坟墓旁哭得很悲伤的妇人。

例 20 中“一言而可以终身行”就是“终身可以实行的一句话”。其余皆类同。这些例子是由修饰性词组作定语。

2.2.4 定语和中心词之间加“之”，定语后面又加“者”，组成“中心词+之+定语+者”的格式，例如：

24. 疆土之（新辟）者，移种民以居之。（洪亮吉《治平篇》）——新开辟的疆土，迁移佃农去居住。

25. 石之（铿然有声）者，所在皆是也。（苏轼《石钟山记》）——能发出铿锵声音的山石，到处都是。

26. 险阻既远，鸟兽之（害人）者消，然后人得平土而居之。（《孟子·滕文公下》）——危险既已消失，害人的鸟兽也没有了，人才能够在平原居住。

27. 马之（千里）者，一食或尽粟一石。（韩愈《马说》）——日行千里的马，一餐有时吃掉一石粟米。

从以上诸例中可以看出，除了以名词、形容词、动词以及动词性短语表示定语以外，还有数量词，如“千里”。这种定语结构助词与“中心词+定语+者”的形式一样。要是把中心词与定语之间的助词“之”字消失，然后把定语还原到中心词前，句子语义也没有改变。例 24 中“疆土之新辟者”改成“新辟的疆土”。例 25、26、27 中同理。

2.2.5 一般与“有……者”的格式是动宾短语，但有时不能只看句子表面看判断是动宾短语，得看中心词紧连着修饰成分，才属于定语后置。它可以组构为“（中心词）+ 有+（中心词）+定语+者”的定语后置。（胡立文 1986:73-74）

28. 今有人（日攘其邻之鸡）者，或告之曰：“是非君子之道。”（《孟子·滕文公下》）——现在有个每天偷邻舍的鸡的人，有人对他说：“这不是君子的行为。”

29. 王之臣有托其妻子于其友而之楚游）者。（《孟子·梁惠王下》）——大王有个托付他的妻子儿女给他的朋友而自己到楚国游玩的大臣。

30. 有奇字素（无备）者，旋刻之。《梦溪笔谈·活板》——遇到平时没有准备的生僻字，立即刻制。

例 28 的“日攘其邻之鸡”作为“人”的定语后置，它是动宾短语；例 29 的“托其妻子于其友而之楚游”修饰中心词“王之臣”，这是个多层动宾短语；例 30 的“无备”修饰“奇字素”的中心词。从上例子中，句子译成现代汉语时不能简单的用译后的现代汉语去对照的，只能从语言本身的结构出发，才能准确地认识古代汉语中定语后置。

2.2.6 古汉语中，先秦时期表数量的词多，后来战国晚期至汉以后，数量词放在中心词后面的日益增多。（何乐士 2010:141），数量词用来表示事物的多少、大小、长短、深浅、价值等，数量作定语后置组成为“中心词+数量定语”的格式。例如：

31. 命子封师车（二百）乘以伐京。（《左传·隐公元年》）——命令公子吕率领二百辆战车去攻打京城。

32. 既滋兰之（九畹）兮，又树蕙之（百亩）。（屈原《离骚》）——我已经种下了九顷地的春兰，又栽种了百亩秋蕙。

33. 冉子与之粟（五秉）。（《论语·雍也》）——冉求给了她（公西华的母亲）五秉粟。

34. 不稼不穡，胡取禾（三百廛）兮？（《诗经·威风·伐檀》）——不种庄稼不收割，为什么拿去三百捆禾？

35. 我持白璧（一双），欲献项王。（《史记·项羽本纪》）——我带来一双白璧，想要献给项羽。

2.2.7 “所”字结构作定语后置。古代汉语中的“所”字，是个特别的指示代词，但它语法功能不能单独使用，而独立充当句子成分。“所”字还用于特殊主谓短语中的谓语前，组构成“所”字短语+名词/动词/形容词”的形式，在句中充当定语。其中某些它词组有后置定语，如现代“的”使用方法。例如：

36. 手之（所触），肩之（所倚），足之（所覆），膝之（所踦），砉然响声，奏刀砉然，莫不中音。（《庄子·养生主》）——（庖丁解牛时）手触及到的，肩依靠着的，脚踩到的，膝抵住的，砉然响声，进刀割解的哗啦响声，没有不合于音节的。

37. 晋其遮乎！吾臣之（所争）着大。（《左传·襄公二十六年》）——晋国差不多要大治了吧！我的臣下所争执的问题很重大。

例 36 中的“手、肩、足、膝”是中心词，“所触、所倚、所覆、所踦”是“所”字结构作定语后置，翻译时前置。例 37 同理。

2.2.8 在特定的语言环境中，有时出于强调和突出的意义，定语可以无条件放在后里，构成“中心词+定语”的形式。例如：

38. 迅雷风（烈）必变。（《论语·乡党》）——遇见迅雷大风，一定要改变神色。

39. 从同县男子王伯，赁车（牛）一乘。（《干宝·搜神记》）——
向同县男子王伯租了一辆牛车。

40. 毛公易朕文考臣（自厥工）。（《孟鼎》）—— 毛公赏赐我先父
来自厥工的臣。

41. 月（正）元日，舜格于元祖。（《尚书·舜典》）—— 正月初一
的那一天，民家同样有着一系列祭祀祖先。

例 38 “风烈”即“烈风”；例 39 “车牛”即“牛车”；例 40 “臣自厥工”即“自厥工臣”；例 41 “月正”即“正月”。

从上述的定语后置中，助词放在于定语和中心词之间使得偏正关系更加明显，同时明显地表示出整体与部分的关系，定语后置多较为充当宾语，不能用来表示领属意义的词或词组。这些是上古汉语中普遍使用的一种语法规则，虽然出现在古代文献中应用数量并不多，但为了某种表达的需要也在适当地运用表达完美意义，特别是较长的定语，可以使行文流利，语气舒畅。正如马建忠先生（1983：13）中提出句成分倒置就在于使句势意度波澜起伏，避免平铺直叙，同时亦相应地调整了音节，便于诵读，给读者以清晰深刻之印象。

2.3 中心语省略

有的定语在某些文言文环境中，可以把为中心词的偏正词组的名词代替，而中心语名词可以省略。这个被省略的中心词一般是指人或者指事物的名词。在文言文中可以根据上下文已经出现的定语、与之相应的词语，来推知省略的中心词。吕叔湘先生在《汉语语法分析问题》中提出的省略现象的标准条件：一是如果一句话离开上下文或者说话的环境意思就不清楚，必须

添补一定的词语意义才清楚；二是经过添补的话是实际上可以有的，并且添补的词语只有一种可能。例如：

42. 先王之制，大都不过参国之一，中〔 〕五之一，小〔 〕九之一。
（《左传·隐公元年》）——先王定下的制度，大的（都会）城池不超过国都的三分之一，中等的（都会）城池不超过国都的五分之一，小的（都会）城池不超过国都的九分之一。

根据上文已经出现的中心词“大都”，以上文推知下文“中”和“小”后面的中心语，即“都”被省略。

43. 故五月渡泸，深入不毛〔 〕。（诸葛亮《出师表》——因此五月渡泸，深入到不毛（之地））。

“不毛”指“不毛之地”，“不毛”本是“地”的定语，在这里语言环境中，它是定语代替为中心词的偏正词组的名词。

44. 赏必加于有功〔 〕，而刑必断于有罪〔 〕。——奖赏一定要加给有功（的人），而刑罚一定要刑给有罪（的人）。（《史记·范雎蔡泽列传》）

在具体的语言环境中，“有功”和“有罪”就是定语，中心词是名词“人”被省略。把定语“有功”代替偏正词组“有功之人”，而把定语“有罪”代替偏正词组“有罪之人”。

45. 我无官守，我无言责也，则与进退，岂不绰绰然有余裕〔 〕哉。
（《孟子·公孙丑下》）——我没有官职，我没有禁言的责任，那么我的进退，难道不是宽舒地有余裕（地）吗？

在这个语境中，“余裕”就是“余裕之地”，它代替了以名词“地”为中心词的偏正词组。

2.4 定语的省略

在古代汉语的语言环境中，可以根据上文来推知省略了的定语。被省略的定语往往是人称代词，它不影响文意的表达，容易识别，但在译成现代汉语时，需要译出这一被省略的定语，使意思完备。例如：

46. 王使人问（ ）疾。（《孟子·公孙丑下》）——齐王打发人来问（他的）病疾。

“疾”在这句话中是宾语，缺少了定语，即“其”可补译为“他（孟子）的”。

47. 盗怨（ ）主人（《说苑·敬慎》）——强盗怨恨（他的）主人。

“主人”在这句话中是宾语，缺少了定语，即“其”可补译为“他的”就是“被盗物的主人”

48. 南越反，拜为（ ）楼船将军。（《史记·酷吏列传》）——南越反叛，杨仆被任命为（统率水军的）楼船将军。

这里的“楼船将军”充当“拜为”的宾语，限制“楼船将军”的定语“统率水军”被省略。

三、结语

古代汉语定语可分为一般定语（定语+中心词）、定语后置（中心词+定语）、省略的中心词及省略的定语四个方面，定语的历史发展遥远，到了现代有了一定的变化，定语后置情况在现代汉语中很少出现。另外一般定语格式，定语与中心语之间的助词 如：之、厥、其、斯都被“的”来代替，除

了“之”还留着用在书面语方面。在表达句子意义中，定语修饰中心语时，一般定语即定语的词或词组前置，能表示领属意义、修饰意义，又是可以在句子中充当主语或宾语，也可作名词谓语，但定语的词或词组后置一般能表示修饰意义的，不能表示领属意义的词或词组，在句子中多较为充当宾语。对于省略的定语和中心词，古代汉语的省略现象比现代汉语更多，更复杂，有的省略是现代汉语不能容许的。我们只能依靠在语境的帮助下，为语言使用的经济性，避免负重，省略了不言而喻的成分。正如如同语言学家张志公所说：“用最经济的语言材料，传达最大的信息量，达到最高的准确性和可理解性，收到最大的表达效果。”（转引自：车庆欣 2007:122）

从古代汉语定语分析，发现了定语后置有多样的类型，而中心语与定语之间的助词结构使得偏正更加明显，语言表达完美意义，但可惜古代定语后置的结构在现代汉语语法中被取消了，而且古代定语助词标记也被取消了。本文对于学习古代汉语的看法，学习者必须了解这些古代偏正短语规律，能帮助更好地读和掌握复杂的偏正短语，从而准确地掌握文言文的意义。

参考文献

- 车庆欣 2007 《“的”的运用》《语文教学与研究（综合天地）》河北 第11期。
- 范建国 2011 《古汉语与英语后置定语的比较研究》《黄冈师范学院学报》湖北 第31卷第2期。
- 高小方 2009 《古代汉语》江苏教育出版 第2版。
- 何乐士 2010 《何乐士古汉语著译文稿》商务印书馆。
- 2006 《古代汉语虚词词典》语文出版社出版。
- 胡立文 1986 《实用文言文法详释》重庆出版社。
- 康端宗 2009 《古代汉语语法》上海古籍出版社。
- 李载霖 2011 《古汉语语法学术略》吉林大学出版社。
- 吕叔湘 2002 《汉语语法分析问题》语文出版社。
- 马忠 1983 《古代汉语语法》山东教育出版社。
- 向熹 2010 《简明汉语史》商务印书馆。
- 许威汉 2002 《古代语语法精讲》上海大学出版社。
- 杨伯峻、何乐士 2008 《古汉语语法及其发展（上、下）》语文出版社。
- 张玉金 2010 《古代汉语语法学》广东高等教育出版社。
- 朱鸣扬 赵铮 1984 《“人有……者”结构是不是定语后置》《南阳师专学报》（社会科学版）第2期。

บทแปล

การวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของหน่วยขยายนามภาษาจีนโบราณ

พวงผกา สิทธิจันทร์

บทคัดย่อ: ตัวอักษรบนกระดองเต่าในยุคสมัยราชวงศ์ฉินขาง หน่วยขยายนามในภาษาจีนส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว มีเป็นวลีสำน้อยมาก สมัยราชวงศ์โจว ฉินจนถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันตกและฮั่นตะวันออก หน่วยขยายนามได้มีการพัฒนาเป็นอย่างมาก นอกจากคำนาม คำคุณศัพท์ คำบอกจำนวน ลักษณะนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ และวลีสามารถใช้เป็นหน่วยขยายนามได้แล้ว ก็ยังมีหน่วยขยายนามซับซ้อนและหน่วยขยายนามในรูปแบบประโยคหรือวลีต่างๆก็ยังสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำนามได้ บทความนี้มุ่งศึกษาลักษณะพิเศษของหน่วยขยายนามสมัยโบราณ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ คือ หน่วยขยายนามทั่วไป (หน่วยขยายคำนาม+คำหลัก) หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง (คำหลัก+หน่วยขยายนาม) การละเว้นคำหลัก และการละเว้นหน่วยขยายนาม ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากรวบรวมจรรยาจีนโบราณ ผลจากการวิจัยพบว่ารูปแบบโครงสร้างหน่วยขยายนามในภาษาจีนมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลาย ทำให้ภาษาสามารถสื่อความหมายได้อย่างราบรื่นคล้องจองกัน และมีรูปแบบประโยคหลากหลาย แต่ก็ยังคงรักษาสภาพของความสัมพันธ์ของความหมายเชิงลึกในประโยคไว้ได้เหมือนเดิม

คำสำคัญ : ภาษาจีนโบราณ โครงสร้างหน่วยขยายนาม คำช่วย

1 คำจำกัดความของหน่วยขยายนามในภาษาจีนโบราณ

หน่วยขยายนามใช้กับคำและวลีที่เป็นคำนามขยายความ บอกจำกัดขอบเขตในประโยค คำนามซึ่งถูกขยาย จำกัดขอบเขตเรียกว่าหน่วยขยายนาม ส่วนที่ถูกหน่วยขยายนาม

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

ขยายนั้นเรียกว่าคำหลัก หน่วยขยายนามและคำหลักประกอบเป็นนามวลี โดยในนามวลีจะมีหน่วยขยายเป็นส่วนขยาย คำหลักคือหน่วยหลัก (马忠 1983:142) หน้าที่ของหน่วยขยายนามคือใช้จำกัดขอบเขต พรรณาหรือแยกประเภทในคำหลักที่เป็นกลุ่มคำนาม เหนือเล่มือได้กล่าวว่าหน่วยขยายนามคือหน่วยขยายของคำนามหรือนามวลี โดยคำหลักที่ถูกขยายคือคำนามหรือกลุ่มคำนาม ด้วยเหตุนี้นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยขยายนามบวกด้วยวลีที่เป็นหน่วยขยายและหน่วยหลักของคำหลักก็ยังคงเป็นกลุ่มคำนาม กลุ่มคำนามพวกนี้ทำหน้าที่เหมือนคำนาม คือสามารถทำหน้าที่เป็นประธาน หรือกรรม อีกทั้งสามารถทำหน้าที่เป็นภาคแสดงที่เป็นคำนามได้ด้วย (何乐士 2010:139)

2 ลักษณะพิเศษของไวยากรณ์หน่วยขยายนาม

ตามลักษณะพิเศษของไวยากรณ์ภาษาจีนโบราณสามารถแบ่งหน่วยขยายนามได้ 4 ประเภทดังนี้

2.1 หน่วยขยายนามทั่วไป มีรูปแบบโครงสร้างคือ 定语+中心语 (หน่วยขยายนาม+คำหลัก)

หน่วยขยายนามภาษาจีนโบราณเหมือนกับภาษาจีนปัจจุบัน หน่วยขยายนามส่วนใหญ่จะวางอยู่หน้าคำหลัก หน่วยขยายนามใช้ในการแสดงความหมายสภาพของสิ่งของ เนื้อหา ความประพจน์ เวลา สถานที่ คำบอกจำนวนและคำลักษณนามหรือแสดงคุณสมบัติเป็นต้น โดยทั่วไปจะเป็นส่วนประกอบของประโยคที่เป็นกลุ่มคำนามหรือคำนามจำกัดขอบเขตหรือขยาย ในสมัยอินชางยังไม่มีการใช้คำเชื่อมระหว่างบทยายนามกับคำหลัก จนกระทั่งถึงสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก เริ่มมีคำเชื่อมปรากฏให้เห็น ได้แก่ 之 zhi 厥 jué 其 qí 斯 sī ตัวเชื่อมเหล่านี้วางอยู่หลังบทยายนามเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ แต่ว่าตัวเชื่อม 之 zhi มีการพัฒนาการใช้ได้อย่างหลากหลายมากที่สุด คือสามารถวางหลังหน่วยขยายนามบอกสถานที่ บอกสภาพและกำหนดขอบเขต รองลงมาคือคำเชื่อม 斯 sī สามารถวางหลังหน่วยขยายนามที่เป็นคำบอกจำนวนลักษณนาม โครงสร้างคำเชื่อมคำอื่นไม่สามารถใช้ได้ (张玉

金 2010:238-239) โครงสร้างคำเชื่อม 所 suǒ สามารถใช้ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม มาขยายคำนาม และคำนามที่ใช้ 所 suǒ มาขยายส่วนใหญ่มักจะเป็นคำกริยาของรูป “所” เช่น 所做的事 (做过的那些事) “สิ่งที่ทำ (สิ่งเหล่านั้นที่เคยทำ)” หมายถึงสรรพสิ่งที่หมดที่ทำ ดูเหมือนกับเรื่องทำซ้ำๆ กันแล้ว เรียกว่าสรรพนามพหูพจน์ ทำให้ได้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนโครงสร้างคำเชื่อม 者 zhě สามารถใช้หน่วยขยายนามที่เป็นกลุ่มคำขยายความได้ แต่ไม่สามารถใช้แสดงความเป็นเจ้าของได้ โดยทั่วไปใช้วางที่ด้านหลังหน่วยขยายนาม (高小方 2009:156-159) ตัวอย่างเช่น

1. 三人行必有(我)师焉。(《论语·述而》) —— 三个人在一起走路，其中必定有我的老师。

คนสามคนเดินผ่านมามีด้วยกัน หนึ่งในนั้นสามารถเป็นอาจารย์ของข้าได้แน่นอน

2. 卒定(变法)之令。(《史记·商君列传》) —— 终于制订了变法令的令。

ในที่สุดก็กำหนดคำสั่งปฏิรูปการปกครองแล้ว

3. (吾)乡邻之旦蹙。(柳宗元《捕蛇者说》) —— 我的乡邻的生活一天天地窘迫。

เพื่อนบ้านของข้ายากจนทุกข์ยากไปวันๆ

4. (藐藐)孤女，曷依曷恃？(陶渊明《祭程氏妹文》) 弱小孤单的女孩子，依靠谁？仰仗谁？

เด็กผู้หญิงกำพร้าที่อ่อนแอและตัวเล็ก จะอาศัยใครได้ พึ่งพาใครได้หรือ

5. (千里)之行始于足下。(《老子·六十四章》)—— 千里的行程从脚下开始。

การเดินทางพันลี้เริ่มต้นด้วยเท้าเดิน

6. 是故不贤而为(贤者)师, 不智而为(智者)正。(《韩非子·主道》)—— 因此(君子)不贤也可作贤能人的老师, 不智也可作智能人的准则。(正:“准则”)

ดังนั้นผู้ไม่มีคุณธรรมก็สามารถเป็นครูของผู้มีคุณธรรมได้ ผู้ไม่มีความฉลาดและคุณธรรมก็สามารถเป็นมาตรฐานของผู้ที่มีความฉลาดและคุณธรรมได้

7. 噫! 微(斯)人, 我谁与归?(范仲淹《岳阳楼记》)—— 唉! 如果没有这种人, 我同谁一道呢?

โธ! ถ้าไม่มีคนประเภทนี้ ข้าจะมีใครที่เป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกันนะ

8. 乃求千(斯)仓, 乃求万(斯)箱。”(《诗经·小雅·甫田》)—— 要准备千千谷仓, 要准备万万车厢。

จะต้องเตรียมยังข้าวจำนวนมากมาย และต้องเตรียมมกล่องสำหรับเก็บข้าวจำนวน
มากด้วย

9. 日康娱而自忘兮, (厥)首用夫颠陨。(《楚辞·离骚》)—— 天天寻欢作乐而自忘其身, 他的脑袋因此落地。

ในแต่ละวันแสวงหาความสุขสำเร็จสำราญจนลืมตัวตนของตนเอง ดังนั้นสมองของเขาก็
ถดถอยลงไม่พัฒนา

10. 则（秦）之所大欲，（诸侯）之所大患，固不在战矣。（苏洵《六国
论》）那么，秦国的最大欲望，诸侯的最大祸患，本来就不在战争了。

ถ้าอย่างนั้น ความปรารถนาอันสูงสุดของรัฐฉิน เป็นภัยพิบัติอันสูงสุดของเจ้าผู้ครองนคร
แท้จริงแล้วไม่ใช่เกิดจากการทำสงคราม

คำว่า 我 “ข้า” ในตัวอย่างที่ 1 เป็นหน่วยขยายนามของ 老师 “อาจารย์” แสดง
ความสัมพันธ์บอกความเป็นเจ้าของแบบจำกัดขอบเขต ตัวอย่างที่ 2 ใช้หลักการเดียวกับ
ตัวอย่างที่1 คำว่า 乡邻 “เพื่อนบ้าน” ในตัวอย่างที่ 3 เป็นคำบอกจำกัดขอบเขตกลุ่มคำนาม
คำว่า 吾 “ข้า” ส่วนคำว่า 藐藐 “อ่อนแอและตัวเล็ก” ในตัวอย่างที่ 4 ใช้ขยายคำนาม 孤女
“เด็กผู้หญิงกำพร้า” คำว่า 千里 “พันลี้” ในตัวอย่างที่ 5 เป็นหน่วยขยายนามของคำว่า 行
“การเดินทาง” ซึ่งก็คือการใช้คำบอกจำนวนและลักษณนามขยายคำหลัก ประโยคด้านหน้า
贤者 “ผู้มีคุณธรรม” ในตัวอย่างที่ 6 ใช้ขยายคำนาม 师 “ครู” ส่วนประโยคด้านหลัง 智者
“ผู้ที่มีความฉลาดและคุณธรรม” ใช้ขยายคำนาม 正 “มาตรฐาน” คำว่า 斯 “ประเภนี้” ใน
ตัวอย่างที่ 7 ใช้บ่งชี้ขยายคำนาม 人 “คน” ส่วนคำว่า 斯 “จำนวนมาก” ในตัวอย่างประโยค
ที่ 8 อยู่ด้านหลังหน่วยขยายนามทำหน้าที่บอกจำนวนและลักษณนาม คำว่า 厥 “ของเขา”
ในตัวอย่างที่ 9 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามของคำหลัก 首 “สมอง” ในประโยคที่ 10 秦
“รัฐฉิน” ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามของคำว่า 大欲望 “ความปรารถนาอันสูงสุด” โดยมี
“所” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมหน่วยขยายนาม ส่วนประโยคด้านหลังก็ใช้หลักการเดียวกับ
ประโยคด้านหน้า

2.2 หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง

ภาษาจีนปัจจุบัน มีหน่วยขยายนามวางอยู่หน้าคำหลัก แต่ในภาษาจีนโบราณ บางครั้งย้ายหน่วยขยายนามไปวางไว้ที่ด้านหลัง เพื่อต้องการทำให้หน่วยขยายนามเด่นชัด และเน้นความ หม่าเจี้ยนจง 《马氏文通》 ได้กล่าวว่าหน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลังเรียกว่า คำขยายชนิดหนึ่ง เช่น 《史记 刺客列传》 “请益其车骑壮士可为足下铺翼者 (ขอให้เพิ่มจำนวนผู้กล้าที่ขี่รถม้าได้ซึ่งสามารถเป็นผู้ช่วยของท่าน) ” หม่าซือได้อธิบายว่า 可为足下铺翼者 “ซึ่งสามารถเป็นผู้ช่วยของท่าน” วางอยู่หลังคำนาม 壮士 “ผู้กล้า” บอกถึงผู้กล้าว่าเป็นอย่างไร ก็คือคำขยาย หม่าเจี้ยนจงได้อธิบายว่า ด้านหน้ามีคำนามหรือคำสรรพนาม ด้านหลังให้เพิ่มคำอื่นๆ อีกมาอธิบายคำนามหรือคำสรรพนามที่อยู่ด้านหน้า คำที่เพิ่มเติมชนิดนี้เรียกว่าคำขยาย ความหมายของคำขยายคล้ายกับคำบอกสภาพ (ก็คือ คำคุณศัพท์หรือคำบอกจำนวน) (转引自：许威汉 2002:71) หลี่เหวินได้กล่าวเกี่ยวกับหน่วยขยายนามที่วางด้านหลังว่าใช้ขยายหรือจำกัดขอบเขตคำหลัก โดยทั่วไปจะวางไว้หน้าคำหลัก แต่ว่ามีบทขยายนามบางอย่างในภาษาหนังสือจีนโบราณ ก็คือหน่วยขยายคำนาม จำกัดขอบเขตหรือหน่วยขยายนามที่เป็นคำบอกจำนวนและลักษณะนามที่เป็นส่วนขยายสามารถวางไว้หลังคำหลักได้ หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง จัดว่าเป็นหนึ่งในลักษณะพิเศษทางไวยากรณ์ภาษาจีนโบราณ (胡立文 1986: 71) เช่น

2.2.1 ด้านท้ายของหน่วยขยายนามที่ย้ายไปอยู่ด้านหลังให้ใส่ “者 zhě” ประกอบด้วย 中心语+定语 (คำหลัก+หน่วยขยายนาม+者)

หยางป๋อจวินได้กล่าวว่าเพื่อให้ภาษาสั้นกระชับรัดและราบรื่น คำคุณศัพท์ที่ค่อนข้างยาวหากเอาไปวางด้านหน้าของคำหลักก็ไม่เคยชิน ถ้ามีคำคุณศัพท์ค่อนข้างยาวเห็นควรให้ใช้ 者 zhě มาประกอบวางติดกัน ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าโครงสร้างอันนี้เป็นเหมือนหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง (杨伯峻 1983: 84)

11. 村中少年（好事）者。（《聊斋志异·促织》）—— 村中有个喜欢多事的年青人。

ในชนบทมีวัยรุ่นคนหนึ่งที่ชอบหาเรื่อง

12. 时大风雪，旌旗裂，人马（冻死）者相望。（司马光《李愬雪夜入蔡州》）—— 当时正刮大风下大雪，旗帜都被冻裂了，被冻死的人马到处可见。

ขณะนั้นลมพัดแรงหิมะตกหนัก ทำให้ธงแข็งเป็นน้ำแข็งจนฉีกขาด ทุกหนแห่งสามารถเห็นคนและม้าที่ถูกความหนาวแข็งตาย

13. 军马（死）者十余万匹。（《汉书·食货志》）—— 死了的军马有十多万匹。

ม้าทหารที่ตายไปมีเป็นแสนกว่าตัว

14. 中庶子（喜方）者。（《史记·扁鹊仓公列传》）—— 爱好方药的中庶子。

จึงรู้จักเป็นคนที่ชอบศึกษาตำรายา

15. 伦小渠（披山通道）者，不可胜言。（《史记·河渠书》）—— 其他开山通路的小水渠，多得说不完。

ธารสายน้ำเล็กๆที่ทางแยกผ่านภูเขาลูกอื่นๆ มีเป็นจำนวนมากจนนับไม่หมด

ตามตัวอย่างเหล่านี้ 者 zhě เป็นสัญลักษณ์ของหน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลัง หน่วยขยายนามมีสามชนิดคือ 1 คำคุณศัพท์ 好事 “ชอบหาเรื่อง” 2 คำกริยา 冻 “หนาวจนแข็ง” 死 “ตาย” 3 นามวลี และวลีที่เป็นกริยา+กรรม 喜方 “ชอบศึกษาตำรับยา” 披山通道 “ทางแยกผ่านภูเขา”

2.2.2 มี之 zhī อยู่หลังคำหลัก ทำให้เน้นหนักหน่วยขยายนามมากขึ้น ประกอบด้วย 中心词+之+定语 (คำหลัก+之+ หน่วยขยายนาม)

16. 带长铁之 (陆离) 兮, 冠切云之 (崔巍)。(屈原《涉江》) ——
佩着光闪闪的长剑啊, 带着高高的切云冠。

พกติดดาบยาวที่ส่องแสงระยิบระยับ สวมหมวกที่สูงตระหง่าน

17. 桃之 (夭夭), 灼灼其华。(《诗经·周南·桃夭》) —— 茂盛的桃树, 鲜花红艳艳的。

ต้นท้อที่งามสะพรั่ง ดอกไม้สดสีแดงงามสดใส

18. 仰观宇宙之 (大), 俯察品类之 (盛)。(王羲之《兰亭集序》) ——
抬头看辽阔的宇宙, 俯头看繁盛的万物种类。

เหยหน้ามองโลกที่กว้างใหญ่ แล้วก้มหัวลงดูสรรพสิ่งที่เจริญรุ่งเรือง

19. 其右之 (突怒偃蹇, 负土而出, 争为奇状者), 殆不可数。(柳宗元《钴鉞潭西小丘记》) —— 那些性状高耸, 显得很傲慢的样子, 带着泥土地下冒出来, 争相表现出奇性状状的石头, 几乎没办法数清。

ก้อนหินที่มีลักษณะสูงตระหง่าน ดูเหมือนว่าหยิ่งโส กำลังผุดโผล่ออกมาจากใต้ดิน แข่งกันแสดงลักษณะที่แปลกประหลาดเหล่านั้น เกือบว่าไม่มีทางนับจำนวนได้หมด

ประโยคข้างต้น เอา “之 zhī” วางไว้หน้าหน่วยขยายนาม ทำให้ใช้คำคุณศัพท์ขยายได้จำนวนมาก เพื่อเน้นคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น 陆离 “ส่องแสงระยิบระยับ” 崔巍 “สูงตระหง่าน” 天天 “งามสะพรั่ง” 大 “กว้างใหญ่” 盛 “เจริญรุ่งเรือง” 突怒偃蹇 “สูงตระหง่าน ดูเหมือนว่าเหยียดไส่” 负土而出 “กำลังผุดโผล่ออกมาจากใต้ดิน” 争为奇状者 “แข่งกันแสดงลักษณะที่แปลกประหลาด”

2.2.3 ใช้ “而 ér” คั่นกลางระหว่างคำหลักและหน่วยขยาย ประกอบด้วย 中心词+而+定语+者(คำหลัก+而+หน่วยขยาย+者)และเป็นคำสันธานตัวหนึ่งในภาษาหนังสือที่คล่องตัวในการใช้มากที่สุด คือสามารถใช้ในประโยคหลักประโยคขยาย ประโยคคู่ขนานกัน ประโยคเติมเต็ม และเมื่อใช้วางหลังคำหลักคั่นระหว่างหน่วยขยายนาม ทำให้หน่วยขยายนามเด่นชัดและเน้นหนักขึ้น

20. 有一言而(可以终身行)之者呼? (《论语·卫灵公》—— 有终身可以实行的一句话吗?)

มีคำพูดหนึ่งคำที่สามารถปฏิบัติได้ตลอดชีวิตไหม

21. 缙绅而(能不易其志)者, 四海之大, 有几人与? (《五人墓碑记》) —— 能够不改变自己志向的官员, 普天之下, 有几个人呢?

ข้าราชการที่สามารถไม่เปลี่ยนแปลงปณิธานของตนเอง ในได้หล้า มีกี่คนนะ

22. 此四者, 天下之穷民而(无告)者。《孟子·梁惠王下》) —— 这四种人(鰥、寡、孤、独), 是社会上无依无靠的穷苦人。

คนสี่ประเภท(พ่อหม้ายแก่ แม่หม้ายแก่ เด็กกำพร้า คนแก่ที่ไม่มีลูก)นี้เป็นคนที่ยากจน
ขั้นแค้นและพึ่งพาอาศัยไม่ได้ในสังคม

23. 孔子过泰山侧，有妇人（哭于墓者而哀）。《礼记·檀弓下》）

—— 孔子路过泰山边，有个在坟墓旁哭得很悲伤的妇人。

ขงจื้อเดินผ่านเขาไท่ซาน ได้เจอผู้หญิงคนหนึ่งร้องไห้เศร้าเสียใจอย่างมากข้างหลุมศพ

一言而可以终身行“สามารถปฏิบัติได้ตลอดชีวิตได้คำพูดหนึ่งคำ” ในประโยคที่
20 ก็คือ 终身可以实行的一句话 “คำพูดหนึ่งคำที่สามารถปฏิบัติได้ตลอดชีวิต” ตัวอย่าง
ที่เหลืออื่นๆก็เหมือนกันหลักเดียวกัน ตัวอย่างเหล่านี้ใช้วลีขยายประกอบเป็นหน่วยขยาย
นาม

2.2.4 การใช้“之 zhī” คั่นกลางระหว่างหน่วยขยายนามและคำหลักและใส่เพิ่ม
“者 zhě” หลังหน่วยขยายนาม ประกอบด้วยรูปแบบโครงสร้าง 中心词+之+定语+者
(คำหลัก+之+หน่วยขยายนาม+者) เช่น

24. 疆土之（新辟）者，移种民以居之。（洪亮吉《治平篇》）——
新开辟的疆土，迁移佃农去居住。

อาณาจักรที่ก่อสร้างใหม่ ได้อพยพชาวนาไปตั้งถิ่นฐาน

25. 石之（铿然有声）者，所在皆是也。（苏轼《石钟山记》）——
能发出铿锵声音的山石，到处都是。

หินภูเขาที่สามารถทำให้เกิดเสียงดังเปรี้ยงกังวาน ได้ยินไปทั่วทุกหนแห่ง

26. 险阻既远，鸟兽之（害人）者消，然后人得平土而居之。（《孟子·
滕文公下》）—— 危险既已消失，害人的鸟兽也没有了，人才能够在平原居住。

อันตรายขจัดหมดไปแล้ว นกป่าที่ทำร้ายคน ก็ถูกกำจัดไปแล้ว คนเก่งและมีคุณธรรมก็สามารถอาศัยอยู่ในทุ่งราบได้

27. 马之(千里)者, 一食或尽粟一石。(韩愈《马说》) —— 日行千里的马, 一餐有时吃掉一石粟米。

ม้าที่เดินทางไกลวันละตลอดทั้งวัน บางครั้งอาหารมื้อหนึ่งได้กินข้าว 1 ตัน((หน่วยน้ำหนักจีนโบราณ หน่วยมาตรฐานจีน 1 ตัน = 100 ลิตร (มาตราเมตริก))

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า นอกจากคำนาม คำคุณศัพท์ คำกริยา และกริยาวิเศษีสามารถใช้เป็นหน่วยขยายนามได้ ก็ยังมีคำบอกจำนวนลักษณะนามก็สามารถใช้ได้ เช่น 千里 “พันลี้” คำเชื่อมในโครงสร้างหน่วยขยายนามชนิดนี้มีรูปแบบเหมือนกับ 中心词+定语+者 หากว่าเอา 之 zhī ตัดออกระหว่างคำหลักกับหน่วยขยายนาม หลังจากนั้นก็เอาหน่วยขยายนามกลับไปวางไว้ด้านหน้าคำหลัก ความหมายในประโยคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เช่น 疆土之新辟者 “ก่อสร้างใหม่อาณาจักร” ในตัวอย่างที่ 24 เปลี่ยนเป็น 新辟的疆土 “อาณาจักรที่ก่อสร้างใหม่” ในตัวอย่างที่ 25 26 27 ใช้หลักการเดียวกัน

2.2.5 รูปแบบโครงสร้าง “有 yǒu……者 zhě” ส่วนมากจะเป็นวลีที่เป็นกริยากรรม แต่ว่าบางครั้งก็ไม่สามารถดูแค่รูปประโยคแล้วตัดสินว่าเป็นวลีที่เป็นกริยากรรมได้ ต้องดูว่าคำหลักติดอยู่กับส่วนขยาย ถึงจะเรียกได้ว่าเป็นหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง ประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลังได้ดังนี้ คือ (中心词) + 有 + (中心词) + 定语 + 者 (คำหลัก) + 有 + (คำหลัก) + หน่วยขยายนาม + 者 (胡立文 1986:73-74)

28. 今有人（日攘其邻之鸡）者，或告之曰：“是非君子之道。”

（《孟子·滕文公下》）——现在有个每天偷邻舍的鸡的人，有人对他说：“这不是君子的行为。”

มีคนหนึ่งที่ขโมยไก่เพื่อนบ้านทุกวันในตอนนี ได้มีคนพูดกับเขาว่า “นี่ไม่ใช่พฤติกรรมของสุภาพบุรุษ”

29. 王之臣有托其妻子于其友而之楚游）者。（《孟子·梁惠王下》）

—— 大王有个托付他的妻子儿女给他的朋友而自己到楚国游玩的大臣。

ขุนนางของฮ่องเต้คนหนึ่งได้ฝากฝังลูกและภรรยาของเขาให้เพื่อนของเขาดูแลและส่วนตัวเองไปที่รัฐฉู่เที่ยวเตร่

30. 有奇字素（无备）者，旋刻之。《梦溪笔谈·活板》—— 遇到平时没有准备的生僻字，立即刻制。

พบเห็นตัวอักษรแปลกๆ ที่ปกติไม่เคยมี ให้รีบแกะสลักไว้ทันที

หน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลังของตัวอย่างที่ 28 日攘其邻之鸡 “ขโมยไก่เพื่อนบ้านทุกวัน” ใช้ขยายคำหลัก “คน” เป็นวลีที่เป็นกรรมกริยากรรม ส่วนตัวอย่างที่ 29 托其妻子于其友而之楚游 “ได้ฝากฝังลูกและภรรยาของเขาให้เพื่อนของเขาดูแลและส่วนตัวเองไปที่รัฐฉู่เที่ยวเตร่” ใช้ขยายคำหลัก 王之臣 “ขุนนางของฮ่องเต้” เรียกว่าวลีที่เป็นกรรมกริยากรรมซับซ้อนหลายชั้น ส่วนตัวอย่างที่ 30 无备 “ไม่เคยมี” ใช้ขยายคำหลัก 奇字素 “ตัวอักษรแปลกๆ” จากตัวอย่างข้างต้น กรณีที่จะแปลประโยคเป็นภาษาจีนปัจจุบันไม่สามารถเทียบใช้ไวยากรณ์จีนปัจจุบันในการแปลจากส่วนหลังได้ ต้องแปลจากโครงสร้างของตัวประโยค

เท่านั้น ถึงจะสามารถเข้าใจหน่วยขยายคำนามที่อยู่ด้านหลังในภาษาจีนโบราณได้อย่างถูกต้อง

2.2.6 ในภาษาจีนโบราณคำบอกจำนวนและลักษณนามในสมัยก่อนราชวงศ์ฉินมีเป็นจำนวนมาก ต่อมาถึงปลายสมัยจั้นกั๋วถึงราชวงศ์ฮั่น คำบอกจำนวนลักษณนามวางหลังคำหลักก็มีเพิ่มมากขึ้น (何乐士 2010:141) คำบอกจำนวนลักษณนามแสดงใช้บอกจำนวนเท่าไร ขนาด สั้นยาว ตื้นลึก คุณค่าของสิ่งของ เป็นต้น คำบอกจำนวนลักษณนามทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง มีโครงสร้างประกอบด้วย 中心词+数量定语 (คำหลัก+หน่วยขยายนามที่เป็นคำบอกจำนวนลักษณนาม)

31. 命子封师车 (二百) 乘以伐京。(《左传·隐公元年》) —— 命令公子吕率领二百辆战车去攻打京城。

สั่งให้องค์ชายลวี้นำรถม้าสองร้อยคันไปตีเมืองปักกิ่ง

32. 既蒔兰之 (九畹) 兮，又树蕙之 (百亩)。(屈原《离骚》) —— 我已经种下了九顷地的春兰，又栽种了百亩秋蕙。

ข้าปลูกต้นดอกพุดผกา 9 ไร่ อีกทั้งปลูกต้นจิวฮุย 100 ไร่ (ซึ่งเป็นหน่วยวัดพื้นที่ของจีน 1 ไร่เป็น = 6.66666 เฮกตาร์ = 100 เอเคอร์; 1 ไร่ = 666.66666 ตารางเมตร)

33. 冉子与之粟 (五秉)。(《论语·雍也》) —— 冉求给了她 (公西华的母亲) 五秉粟。

ท่านฉิวให้ข้าวห้าปิงแก่หล่อน(แม่ของกงซีฮวา) (ปิง หน่วยวัดปริมาณความบรรจุสมัยโบราณของจีน)

34. 不稼不穡，胡取禾（三百廛）兮？（《诗经·威风·伐檀》）——

不种庄稼不收割，为什么拿去三百捆禾？

ไม่ปลูกข้าวไม่เก็บเกี่ยวแล้ว เหตุใดเอาข้าวสามร้อยมัดไปได้ละ

35. 我持白壁（一双），欲献项王。（《史记·项羽本纪》）—— 我

带来一双白壁，想要献给项羽。

ฉันนำหยกขาวหนึ่งคู่มา อยากจะมอบให้กษัตริย์เซี่ยงอวี่

2.2.7 โครงสร้างของ “所 suǒ” เป็นหน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลัง ในภาษาจีนโบราณจัดว่าเป็นคำสรรพนามพิเศษตัวหนึ่ง แต่หน้าที่ทางไวยากรณ์ไม่สามารถใช้เพียงลำพังได้ แต่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคได้ 所 suǒ ยังสามารถใช้ที่ด้านหน้าของภาคแสดงในวลีที่เป็นประธานและภาคแสดงพิเศษได้ ประกอบด้วยรูปแบบโครงสร้าง “所” 字短语+คำนาม/คำกริยา/คำคุณศัพท์”เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามในประโยค ในวลีเหล่านั้นก็มีหน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลัง เช่นเดียวกับวิธีการใช้ “的 de” เช่น

36. 手之（所触），肩之（所倚），足之（所履），膝之（所踣），砉

然响声，奏刀砉然，莫不中音。（《庄子·养生主》）——（庖丁解牛

时）手触及到的，肩依靠着的，脚踩到的，膝抵住的，砉然响声，进刀割解的哗啦响声，没有不合于音节的。

ขณะที่เพ่าดิงฆ่าวัว มือที่สัมผัสไปทั่ว ไหล่ที่พึ่งอยู่ ขาที่เหยียบ หัวเข่าที่ค้ำยันไว้ เสียงดังหวิว เสียงดังจึกๆของมีดฆ่าวัว ไม่มีเสียงที่ไม่สอดคล้องกัน

37. 晋其遮乎！吾臣之（所争）着大。（《左传·襄公二十六年》）

—— 晋国差不多要大治了吧！我的臣下所争执的问题很重大。

รัฐจันเกือบจะต้องปฏิรูปการปกครองประเทศครั้งใหญ่แล้วละ ปัญหาที่ขุนนางของข้า
ได้เถียงกันเป็นเรื่องใหญ่มาก

手“มือ” 肩“ไหล่” 足“เท้า” และ 膝“หัวเข่า” ในตัวอย่างที่ 36 คือคำหลัก
ส่วน 所触“ที่สัมผัส” 所倚“ที่พึ่ง” 所覆“ที่เหยียบ” และ 所跨“ที่ค้ำยัน” คือ
โครงสร้างหน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลัง เวลาแปลความหมายให้แปลมาไว้ด้านหน้า ใน
ตัวอย่างที่ 37 ใช้หลักการเดียวกัน

2.2.8 ในบริบทประโยคของภาษาที่เป็นลักษณะพิเศษ บางครั้งแสดงความหมายที่
เน้นหนักและเด่นชัด หน่วยขยายนามบางครั้งสามารถไม่มีหลักเกณฑ์ก็สามารถวางไว้ด้านหลัง
ได้ ประกอบด้วยโครงสร้าง 中心词+定语 (คำหลัก+หน่วยขยายนาม) เช่น

38. 迅雷风(烈)必变。(《论语·乡党》) —— 遇见迅雷大风，一
定要改变神色。

เจอฟ้าร้องฉับพลันลมที่พัดแรง จะต้องเปลี่ยนสีหน้าแน่นอน

39. 从同县男子王伯，赁车(牛)一乘。(《干宝·搜神记》) ——

向同县男子王伯租了一辆牛车。

เช่ารถวัวหนึ่งคันจากหวางป้อผู้ชายคนอำเภอทง

40. 毛公易朕文考臣(自厥工)。(《孟鼎》) —— 毛公赏赐我先父
来自厥工的臣。

หมาวงให้รางวัลยกคนรับใช้ที่เป็นทาสรับใช้ของเขาให้แก่พ่อที่ล่วงลับไปแล้วของข้า

41. 月（正）元日，舜格于元祖。（《尚书·舜典》）—— 正月初一

的那一天，民家同样有着一系列祭祀祖先。

วันนั้นที่เป็นวันที่ 1 เดือนหนึ่งของจีน ชาวบ้านมีพิธีไหว้บรรพบุรุษเช่นกัน

风烈 “แรงลม” ในตัวอย่างที่ 38 ก็คือ 烈风 “ลมที่พัดแรง” 车牛 “วัวรถ” ในตัวอย่างที่ 39 ก็คือ 牛车 “รถวัว” 臣自厥工 “ทาสรับใช้ของเขาคนรับใช้” ในตัวอย่างที่ 40 ก็คือ 自厥工臣 “คนรับใช้ที่เป็นทาสรับใช้ของเขา” 月正 “หนึ่งเดือน” ในตัวอย่างที่ 41 ก็คือ 正月 “เดือนหนึ่งของจีน”

หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลังของตัวอย่างข้างต้น คำเชื่อมวางคันระหว่างหน่วยขยายนามและคำหลัก ทำให้หน่วยหลักและหน่วยขยายเพิ่มความเด่นชัดมากขึ้น ขณะเดียวกันแสดงถึงความสัมพันธ์ทั้งหมดและเฉพาะส่วนอย่างชัดเจน หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลังส่วนมากใช้ขยายกรรม ไม่สามารถใช้คำหรือวลีที่แสดงความหมายแสดงความเป็นเจ้าของได้ สิ่งเหล่านี้คือหลักไวยากรณ์ชนิดที่ภาษาจีนดึกดำบรรพ์ใช้กันอย่างทั่วไป แม้ว่าจะพบว่าการใช้คำบอกจำนวนลักษณะนามมีปรากฏเป็นจำนวนน้อยในเอกสารโบราณ แต่เพื่อความต้องการในการแสดงความหมายบางชนิดให้ใช้ได้เหมาะสมทำให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์แบบโดยเฉพาะหน่วยขยายนามที่ค่อนข้างยาว สามารถทำให้สำนวนภาษาคงตัว น้ำเสียงคล้องจองกัน เช่นเดียวกับหม่าเจี้ยนจง (1983:13) ได้กล่าวว่า การกลับตำแหน่งส่วนประกอบของประโยคช่วยให้ความหมายของรูปประโยคเป็นคลื่นสูงต่ำลอยขึ้นมาเห็นเด่นชัด และหลีกเลี่ยงการพูดหรือเขียนตรงออกมาโดยไม่มีการแต่งเติม ขณะเดียวกันก็ปรับเสียงพยางค์ให้สอดคล้องกัน เพื่อความสะดวกต่อการอ่าน ทำให้ผู้อ่านประทับใจมากขึ้น

2.3 การละเว้นคำหลัก

บางครั้งหน่วยขยายนามในบริบทภาษาจีนโบราณบางอย่าง สามารถแทนที่ด้วยคำนามที่เป็นวลีหน่วยหลักหน่วยขยายของคำหลักได้ และคำนามที่เป็นคำหลักสามารถละเว้น

ได้ คำหลักที่ถูกละเว้นนี้เป็นคำนามที่หมายถึงคนหรือสิ่งของ ในภาษาจีนโบราณสามารถดูได้จากหน่วยขยายนามที่ปรากฏแล้วในบริบทส่วนหน้าและหลัง รวมทั้งกับวลีที่มาประสานรองรับกัน ทำให้ทราบถึงคำหลักที่ละเว้นไว้ หลี่ชู่เซียงได้กล่าวไว้ในหนังสือปัญหาการวิเคราะห์ไวยากรณ์ภาษาจีน《汉语语法分析问题》ว่าเงื่อนไขที่ใช้ในการละเว้นคำคือ 1 ถ้าประโยคที่ด้านหน้าและหลังแยกจากกันหรือว่าความหมายในบริบทของประโยคที่ใช้พูดไม่ชัดเจน ต้องเพิ่มเติมความหมายของคำหรือวลีที่แน่นอนจนถึงจะทำให้ความหมายชัดเจน 2 ประโยคที่ผ่านการเพิ่มเติมความหมายแล้วแท้จริงสามารถละเว้นได้ อีกทั้งคำหรือวลีที่เพิ่มเติมความหมายแล้วทำให้ความหมายที่ได้มีความเป็นไปได้แค่หนึ่งอย่าง เช่น

42. 先王之制，大都不过参国之一，中（ ）五之一，小（ ）九之一。

（《左传·隐公元年》）—— 先王定下的制度，大的（都会）城池不超过国都的三分之一，中等的（都会）城池不超过国都的五分之一，小的（都会）城池不超过国都的九分之一。

กฎระเบียบการปกครองของกษัตริย์องค์ก่อน คูและกำแพง(เมือง)ใหญ่ใหญ่ไม่เกินหนึ่งในสามของเมืองหลวง คูและกำแพง(เมือง)ขนาดกลางไม่ใหญ่เกินหนึ่งในห้าของเมืองหลวง คูและกำแพง(เมือง)เล็กใหญ่ไม่เกินหนึ่งในเก้าของเมืองหลวง

ตามคำหลัก 大都 “เมืองใหญ่” ที่ปรากฏในรูปประโยคข้างหน้า ทำให้ทราบถึงคำหลักที่อยู่ด้านหลังของ 中 “กลาง” และ 小 “เล็ก” ก็คือคำว่า 都 “เมือง” ถูกละเว้นคำไป

43. 故五月渡泸，深入不毛（ ）。（诸葛亮《出师表》—— 因此五月渡泸，深入到不毛（之地）。

เพราะเหตุนั้นข้ามทะเลเซียงไฮ้เป็นเวลาห้าเดือน ลี้กเข้าไปเป็น(สถานที่)ที่แห้งแล้งไม่มีต้นไม้สักต้น

不毛 “แห้งแล้งไม่มีต้นไม้สักต้น” หมายถึง 不毛之地 “สถานที่ที่แห้งแล้งไม่มีต้นไม้สักต้น” 不毛 แท้จริงเป็นหน่วยขยายนามของ 地 “สถานที่” ในบริบทแวดล้อมของประโยคนี้นั้นคือหน่วยขยายนามใช้แทนที่คำนามที่เป็นวลีหน่วยหลักและหน่วยขยายของคำหลัก

44. 赏必加于有功（ ），而刑必断于有罪（ ）。—— 奖赏一定要加给有功（的人），而刑罚一定要刑给有罪（的人）。（《史记·范雎蔡泽列传》）

การให้รางวัลจะต้องให้แก่คนที่มีคุณงามความดี แต่ว่าการลงโทษจะต้องลงโทษคนที่มีความผิด

ในบริบทของประโยคซึ่งมี 有功 “มีคุณงามความดี” และ 有罪 “มีความผิด” เป็นหน่วยขยายนาม ส่วนคำหลักคือคำนาม 人 “คน” ถูกละเว้นไว้ เอาหน่วยขยายนาม 有功 แทนที่นามวลี 有功之人 “คนที่มีคุณงามความดี” และ เอาหน่วยขยายนาม 有罪 แทนที่นามวลี 有罪之人 “คนที่มีความผิด”

45. 我无官守，我无言责也，则与进退，岂不绰绰然有余裕（ ）哉。（《孟子·公孙丑下》）——我没有官职，我没有禁言的责任，那么我的进退，难道不是宽舒地有余裕（地）吗？

ข้าไม่ได้รับราชการ ไม่มีการกิจที่ต้องห้าม ถ้างั้นการกระทำเดินหน้าถอยหลังของข้ามิใช่มีหนทางเหลือเพื่อทำได้อย่างสบายสบายหรือ

ในบริบทแวดล้อมของรูปประโยคนี้นี้ 余裕 “เหลือเพื่อ” ก็คือ 余裕之地 “หนทางที่เหลือเพื่อ” สามารถใช้แทนที่คำนาม 地 “หนทาง” ซึ่งเป็นนามวลีที่เป็นคำหลัก

2.4 การละเว้นหน่วยขยายนาม

ในบริบทแวดล้อมของภาษาจีนโบราณ สามารถดูประโยคด้านหน้าและหลังแล้วทำให้ทราบถึงหน่วยขยายนามที่ละเว้นได้ หน่วยขยายนามที่ถูกละเว้นไว้มักจะเป็นคำสรรพนามเรียกคน มันไม่มีผลกระทบต่อความหมายของประโยค แยกแยะได้ง่าย แต่ว่าขณะที่

แปลเป็นภาษาจีนปัจจุบัน จำเป็นต้องแปลหน่วยขยายนามที่ถูกละเว้นไว้ออกมาด้วย จะทำให้ความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น เช่น

46. 王使人问 () 疾。(《孟子·公孙丑下》) —— 齐王打发人来

问 (他的) 病疾。

กษัตริย์รัฐฉีส่งคนมาถามอาการป่วย(ของเขา)

疾 “อาการป่วย” ทำหน้าที่เป็นกรรมในประโยค ละเว้นหน่วยขยายนาม ก็คือ 其 “เขา” สามารถแปลเพิ่มเป็น 他 (孟子) 的 “ของเขา(เมิงจื๊อ)” ได้

47. 盗怨 () 主人 (《说苑·敬慎》) —— 强盗怨恨 (他的) 主人。

โจรโกรธแค้นเจ้าของบ้านซึ่งถูกเขาเข้าไปขโมยสิ่งของ

主人 “เจ้าของ” ทำหน้าที่เป็นกรรมในประโยค ละเว้นหน่วยขยายนาม ก็คือ 其 “เขา” สามารถแปลเพิ่มเป็น 他的 “ของเขา” ได้ ซึ่งก็คือ 被盗物的主人 “เจ้าของที่ถูกขโมยสิ่งของ”

48. 南越反，拜为 () 楼船将军。(《史记·酷吏列传》) —— 南越反叛，杨仆被任命为 (统率水军的) 楼船将军。

เมืองทางใต้เป็นกบฏ หยางฝูถูกสั่งให้เป็นแม่ทัพเรือในการนำและบัญชาการทหารเรือออกรบ)

楼船将军 “แม่ทัพเรือ” ในที่นี้ทำหน้าที่เป็นกรรมของ 拜为 “สั่งให้เป็น” ใช้จำกัดความในหน่วยขยายนาม 楼船将军 โดยละเว้นคำ 统率水军 “นำและบัญชาการทหารเรือออกรบ”

3 บทสรุป

หน่วยขยายนามในภาษาจีนโบราณแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ หน่วยขยายนามทั่วไป(หน่วยขยายนาม+คำหลัก) หน่วยขยายนามอยู่ด้านหลัง(คำหลัก+หน่วยขยายนาม) คำหลักที่ถูกละเว้น

หน่วยขยายนามที่ถูกละเว้น วิวัฒนาการของหน่วยขยายนามมีมายาวนาน มาจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอน หน่วยขยายนามที่อยู่ด้านหลังพบในภาษาจีนปัจจุบันน้อยมาก ตัวเชื่อมที่คันระหว่างหน่วยขยายนามและคำหลัก เช่น 之 zhī 厥 jué 其 qí 斯 sī ทั้งหมดล้วนถูก 的 de มาใช้แทนที่ ยกเว้น 之 zhī ที่ยังมีใช้อยู่ในภาษาหนังสือ การแสดงความหมายในประโยค กรณีที่หน่วยขยายนามทำหน้าที่ขยายคำหลัก โดยทั่วไปหน่วยขยายนามก็คือคำหรือวลีที่เป็นหน่วยขยายวางอยู่ด้านหน้า สามารถใช้แสดงความหมายแสดงความเป็นเจ้าของ ขยายความ อีกทั้งทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมในประโยค และสามารถเป็นภาคแสดงที่เป็นคำนาม แต่ว่าวลีหรือคำที่ตำแหน่งอยู่ด้านหลังโดยทั่วไปใช้เพื่อแสดงความหมายเชิงขยายความเท่านั้น ไม่สามารถใช้แสดงความหมายความเป็นเจ้าของได้ ส่วนมากจะทำหน้าที่เป็นกรรมในประโยค เกี่ยวกับคำนามหรือคำหลักที่ละเว้นไว้ การละเว้นคำของภาษาจีนโบราณมีมากกว่าในภาษาจีนปัจจุบัน และซับซ้อนมากกว่า บางครั้งการละเว้นคำหลักหรือหน่วยขยายนามในภาษาจีนโบราณเมื่อนำมาใช้ในภาษาจีนปัจจุบันไม่สามารถทำได้สามารถดูได้จากบริบทของประโยค โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ประหยัคคำในการใช้ภาษา หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนของคำ ละเว้นคำในส่วนที่รู้กระจ่างแล้ว เหมือนกับบางจ้อก นักภาษาศาสตร์ได้กล่าวว่าใช้ภาษาที่ประหยัคคำมากที่สุด แต่สามารถสื่อข้อความข่าวสารได้มากที่สุด มีความถูกต้องและความเข้าใจสูงสุด ได้รับประสิทธิภาพการสื่อความหมายมากที่สุด (转引自: 车庆欣 2007:122)

จากการวิเคราะห์หน่วยขยายนามภาษาจีนโบราณพบว่า โครงสร้างหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลังมีรูปแบบหลากหลายแต่มีตัวเชื่อมช่วยบ่งชี้แยกระหว่างหน่วยขยายนามและคำหลักอย่างชัดเจน ช่วยให้ภาษาสละสลวยได้อรธรสในการสื่อสารความหมาย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าโครงสร้างหน่วยขยายนามอยู่ด้านหลังในภาษาจีนโบราณถูกยกเลิกใช้ไปแล้วไม่ปรากฏในไวยากรณ์ภาษาจีนปัจจุบัน อีกทั้งคำเชื่อมภาษาจีนซึ่งเป็นสัญลักษณ์คันระหว่างคำหลักและหน่วยขยายนามก็ถูกยกเลิกไปเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนรู้ภาษาจีนโบราณ ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจหลักไวยากรณ์ของนามวลีเป็นอย่างดี จะช่วยให้สามารถอ่านและเข้าใจนามวลีที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น อีกทั้งเข้าใจความหมายในภาษาหนังสือจีนโบราณได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น